

GEOINFORMATIKA VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

EVROPSKÁ SMĚRNICE INSPIRE

Motto: Předpokladem efektivního naplnění požadavků stavebního zákona a příslušných vyhlášek v oblasti ÚAP je využití GIS.[1]

Třídenní konference **Geoinformatika ve veřejné správě** byla zaměřena na směrnici INSPIRE v ČR a Evropě, užití katastrálních map, mezinárodní a národní geoinformační projekty, GeoWeb, geoinformace ve veřejné správě a geoinformační strukturu. Doplňovaly ji tematické geoinformační aplikace a informační panely a materiály na stáncích vystavovatelů. Zdrojem informací byly rovněž workshopy a konzultace s účastníky konference a vystavovateli.

Pořadatel – **Česká asociace pro geoinformace (CAGI)**, která je hlavním zdrojem informací pro širokou komunitu odborníků i laickou veřejnost zabývající se problematikou **geodat, geoinformacemi, geografickými informačními systémy (GIS) a souvisejícími technologiemi** – zajistil vysokou úroveň celé konference. Ta zahrnuje množství velmi kvalitních příspěvků. Nelze se zmínit o všech, proto tentokrát zpráva z konference pojednává o nejvíce frekventovaném pojmu celé akce a tím byl s naléhavostí vyslovovaný pojem INSPIRE.

Evropská směrnice INSPIRE

INfrastructure for SPatial InfoRmation in Europe je iniciativou Evropské komise. Stejnomená směrnice Evropské komise a Rady si klade za cíl vytvořit evropský legislativní rámec potřebný k vybudování **evropské infrastruktury prostorových informací**. Stanovuje obecná pravidla pro založení evropské infrastruktury prostorových dat, zejména k podpoře environmentálních politik a politik, které ovlivňují životní prostředí. Hlavním cílem INSPIRE je poskytnout

větší množství kvalitních a standardizovaných prostorových informací pro vytváření a uplatňování politik Společenství na všech úrovních (národní, regionální a místní).

Základní principy INSPIRE:

- data sbíraná a vytvářená jednou a spravovaná na takové úrovni, kde se tomu tak děje nejefektivněji
- možnost bezešvě kombinovat prostorová data z různých zdrojů a sdílet je mezi mnoha uživateli a aplikacemi
- prostorová data vytvářená na jedné úrovni státní správy a sdílená jejími dalšími úrovněmi
- prostorová data dostupná za podmínky, které nebudou omezovat jejich rozsáhlé využití
- snadnější vyhledávání dostupných prostorových dat, vyhodnocení vhodnosti jejich využití pro daný účel a zpřístupnění informací, za jakých podmínek je možné tato data využít.

Směrnice o vybudování infrastruktury prostorových dat ve Společenství (INSPIRE) vyšla 25. dubna 2007 a v platnost vstoupila 15. května 2007. Vytváří základ pro koordinační mechanismus potřebný k fungování infrastruktury dat na evropské úrovni. V současné době probíhá fáze transpozice, která začala schválením směrnice a trvá **po dobu dvou let (2007 - 2009)**. Na konci tohoto období musí mít členské státy transponovanou směrnici do národní legislativy včetně prováděcích vyhlášek. Současně musí vzniknout implementační plán, jak splnit do roku 2013 požadavky, které na nás klade text směrnice. **Lhůta pro implementaci směrnice**, zahrnující tři přílohy, je v případě **přílohy I a II dva roky** a v případě **přílohy III pět let**. Lhůta začíná běžet od chvíle schválení implementačních pravidel, která budou schvalována v průběhu let 2008 a 2009.

Důležitou součástí transpoziční fáze bude přijetí implementačních pravidel, která budou navrhovat strategii při implementaci INSPIRE.

Implementační pravidla

Implementační pravidla mají zajistit interoperabilitu^{*)} a harmonizaci služeb a souborů prostorových dat v pěti oblastech: **metadata, specifikace dat, síťové služby, sdílení dat a služeb a monitoring a reporting**. Požadavky na ně vycházejí ze schváleného textu směrnice. Implementační pravidla budou do legislativy převedena ve formě vyhlášek Ministerstva životního prostředí.

Metadata

INSPIRE se zabývá dvěma druhy metadata: **metadata prostorových dat a metadata pro služby**. Cílem je vytvořit koncept implementačních pravidel, který by popisoval obsah a strukturu metadata.

Konečná verze implementačních pravidel byla schválena 14. 5. 2008, její vydání je očekáváno v srpnu 2008.

Specifikace dat

Proces harmonizace specifikací dat je navržen tak, aby maximálně využil již existující specifikace. Harmonizace probíhá ve dvou krocích:

- Vývoj metodiky specifikace začal již v přípravné fázi a skončil na počátku transpoziční fáze (2007). Vedl k vytvoření dokumentů DS-D 2.5 Generic Conceptual Model (GCM) a DS-D 2.6 Methodology for Specification Development
- Druhý krok zahrnuje specifikaci dat pro všechna témata v přílohách směrnice. Specifikace bude trvat pět let. Práce uskutečněná během transpoziční fáze klade důraz na témata dat v příloze I.

^{*)} interoperabilita - možnost kombinace souborů prostorových dat a vzájemné komunikace mezi službami bez opakovaných ručních zásahů tak, aby bylo dosaženo soudržného výsledku a aby byla zvýšena přidaná hodnota souborů prostorových dat a služeb založených na prostorových datech.

Sít'ové služby

Cílem je navrhnout implementační pravidla pro sít'ové služby, jako jsou vyhledávání, prohlížení, stahování a transformace. Tyto služby mohou podpořit členské státy v zajišťování technických možností pro spojení svých prostorových dat a služeb. Na vývoj implementačních pravidel budou mít velký vliv standardy W3C, WS-I, OMG, OGC, ISO, OASIS a CEN.

Seminář k prvnímu návrhu implementačních pravidel pro vyhledávací a prohlížecké služby proběhl 4. 2. 2008.

Sdílení dat

Hlavním cílem přípravné skupiny je vytvořit návrh implementačních pravidel, která budou určovat přístup a pravidla k používání prostorových dat a služeb. Dalším úkolem je vytvořit průvodní doporučení k implementačním pravidlům sdílení dat a služeb a pro sdílení přeshraničních dat a služeb.

První návrh implementačních pravidel je očekáván v září 2008. Ke schválení by měla být připravena v květnu 2009.

Monitorování a podávání zpráv

Vytvoření implementačních pravidel (do května 2008) je zaměřeno na vývoj mechanismů, metodiky a ukazatelů, pomocí kterých:

- lze měřit nepřetržitě sledování implementačního procesu a užívání složek SDI s ohledem na cíle vytyčené ve směrnici;
- může poskytovat tříletou zprávu pro komisi, která popisuje přístup členských států k vytvoření konkrétních opatření a charakteristik z požadavků INSPIRE;
- jsou sebrané ukazatele ověřeny a postoupeny komisi a veřejnosti.

Seminář k prvnímu návrhu implementačních pravidel pro monitoring a reporting proběhl 21. 4. 2008.

Národní infrastruktura prostorových dat

Přehled subjektů, včetně odkazů na jejich webové stránky, zapojených do budování české národní infrastruktury prostorových dat je uveden v tabulkách 1 – 4.

Tab. 1: Instituce, které se aktivně podílejí na budování české národní informační infrastruktury

Ministerstvo životního prostředí	http://www.env.cz
Ministerstvo vnitra	http://www.mvcr.cz
Český úřad zeměměřičký a katastrální	http://www.cuzk.cz
Česká asociace pro geoinformace	http://www.cagi.cz
Sdružení Nemoforum	http://www.cuzk.cz/nemoforum

Tab. 2: On-line metadata pro referenční a tématická data podle příloh I, II, III

Metainformační databázový systém MIDAS	http://www.cagi.cz/midas
Metainformační systém Ministerstva životního prostředí MIS	http://mis.env.cz

Tab. 3: On-line publikace referenčních a tématických dat podle příloh I, II, III

Mapové služby Portálu veřejné správy České republiky	http://geoportal.cenia.cz
Geoportál zeměměřičského úřadu	http://geoportal.cuzk.cz
Ministerstvo práce a sociálních věcí	http://www.mpsv.cz
Mapserver OPRL	http://www.uhul.cz/carto
Mapové služby Portálu ochrany přírody	http://mapmaker.nature.cz

Tab. 4: Kraje

Jihočeský	http://gis.kraj-jihocesky.cz
Jihomoravský	http://mapy.kr-jihomoravsky.cz
Karlovarský	http://mapy.kr-karlovarsky.cz/www
Královéhradecký	http://gis.kr-kralovehradecky.cz
Liberecký	http://www.kraj-lbc.cz
Moravskoslezský	http://www.kr-moravskoslezsky.cz
Olomoucký	http://www.kr-olomoucky.cz
Pardubický	http://www.pardubickykraj.cz
Praha	http://www.praha-mesto.cz
Plzeňský	http://www.kr-plzensky.cz
Středočeský	http://mapy.kr-stredocesky.cz
Ústecký	http://mapy.kr-ustecky.cz
Vysočina	http://www.kr-vysocina.cz/gis
Zlínský	http://mapy.kr-zlinsky.cz

Implementační pravidla jako nařízení Evropské komise

Na semináři k transpozici směrnice INSPIRE, který proběhl 25. 6. 2008 jako poslední akce 2. INSPIRE konference v Mariboru, bylo zástupci Komise oznámeno, že implementační pravidla budou vydávána jako nařízení Evropské komise.

Nařízení na rozdíl od směrnice není transponováno a je přímo závazné pro všechny členské státy po zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie. Prvním z takto vydaných nařízení bude implementační pravidlo pro metadata, které lze očekávat v průběhu srpna 2008.

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2007/2/ES ze dne 14. března 2007 o zřízení Infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE)

Obsah směrnice:

- I – Obecná ustanovení
- II – Metadata
- III – Interoperabilita souborů prostorových dat a služeb založených na prostorových datech
- IV – Sít'ové služby
- V – Sdílení dat
- VI – Koordinace a doplňková opatření
- VII – Závěrečná ustanovení

Směrnice má tři přílohy, jejichž základní struktura je následující:

PŘÍLOHA I

Témata prostorových dat podle čl. 6 písm. a), čl. 8 odst. 1 a čl. 9 písm. a)

1. Souřadnicové referenční systémy
2. Zeměpisné soustavy souřadnicových sítí
3. Zeměpisné názvy
4. Správní jednotky
5. Adresy
6. Katastrální parcely
7. Dopravní sítě
8. Vodopis
9. Chráněná území

PŘÍLOHA II

Témata prostorových dat podle čl. 6 písm. a), čl. 8 odst. 1 a čl. 9 písm. b)

1. Nadmořská výška
2. Krajinný pokryv
3. Ortofotosnímky
4. Geologie

PŘÍLOHA III

Témata prostorových dat podle čl. 6 písm. b) a čl. 9 písm. b)

1. Statistické jednotky
2. Budovy
3. Půda
4. Využití území
(území popsané podle své současné a plánované funkce nebo společensko-hospodářských účelů – např. obytné, průmyslové, obchodní, zemědělské, lesnické, rekreační)
5. Lidské zdraví a bezpečnost
6. Veřejné služby a služby veřejné správy
7. Zařízení pro sledování životního prostředí
8. Výrobní a průmyslová zařízení
9. Zemědělská a akvakulturní zařízení
10. Rozložení obyvatelstva – demografie
11. Správní oblasti/chráněná pásma/regulovaná území a jednotky podávající hlášení
12. Oblasti ohrožené přírodními riziky
13. Stav ovzduší

14. Zeměpisné meteorologické prvky
15. Zeměpisné oceánografické prvky
16. Mořské oblasti
17. Bioregiony
18. Stanoviště a biotopy
19. Rozložení druhů
20. Energetické zdroje
21. Nerostné suroviny

Podrobný popis jednotlivých témat prostorových dat je uveden v přílohách směrnice.

Česká verze směrnice INSPIRE je dostupná na www.cenia.cz/.

Text o evropské směrnici INSPIRE je výtahem informací ze stránek www.cenia.cz

Použité zdroje:

- [1] JAKSCH, J. Software pro správu dat ÚAP. Tip 1/2008. s. 9. Hradec Králové: T-mapy spol. s r. o., 2008.

*uspořádala
Ing. arch. Naděžda Rozmanová
Ústav územního rozvoje*